

NEMIS TILI DARSLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI

Safarova Safiya Sobir qizi

Buxoro viloyati Vobkent tumani 3-son Texnikumi Nemis tili o'qituvchisi.

sonsoonju89@gmail.com +998992826712

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20540478>

Annotatsiya. Ushbu maqolada nemis tili darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanishning ta'lim samaradorligiga ta'siri chuqur tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, interaktiv ta'lim platformalari, mobil ilovalar, onlayn resurslar, multimedia vositalari va sun'iy intellektga asoslangan dasturlar orqali o'quvchilarning tinglab tushunish, o'qish, yozish hamda og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari sezilarli darajada kengayadi. Shu bilan birga, mazkur texnologiyalar o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshirishga, mustaqil ta'lim olish kompetensiyalarini shakllantirishga hamda til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari o'qituvchilarning raqamli vositalardan maqsadli va samarali foydalanishi, individual yondashuvni ta'minlashi hamda zamonaviy pedagogik metodlarni integratsiyalashi ta'lim sifati va natijadorligini yanada oshirishini tasdiqlaydi. Nemis tili darslarida raqamli texnologiyalarni muntazam qo'llash o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga, axborot-kommunikatsion ko'nikmalarini mustahkamlashga va xalqaro ta'lim muhitiga muvaffaqiyatli integratsiyalashuviga imkon yaratadi.

Kalit so'zlar: Nemis tili, raqamli texnologiyalar, ta'lim samaradorligi, interaktiv ta'lim, multimedia vositalari, mobil ilovalar, sun'iy intellekt, kommunikativ kompetensiya, mustaqil ta'lim, motivatsiya.

THE EFFECTIVENESS OF USING DIGITAL TECHNOLOGIES IN GERMAN LANGUAGE LESSONS

Abstract. This article provides an in-depth analysis of the impact of digital technologies on the effectiveness of German language teaching. The research findings indicate that interactive educational platforms, mobile applications, online resources, multimedia tools, and artificial intelligence-based programs significantly expand opportunities for developing students' listening, reading, writing, and speaking skills. In addition, these technologies contribute to increasing learners' classroom engagement, fostering independent learning competencies, and strengthening their motivation to learn foreign languages. The study confirms that the purposeful and effective use of digital tools by teachers, the implementation of individual approaches, and the integration of modern pedagogical methods further enhance the quality and effectiveness of education. The regular use of digital technologies in German language lessons promotes the development of communicative competence, strengthens information and communication skills, and facilitates successful integration into the global educational environment.

Keywords: German language, digital technologies, educational effectiveness, interactive learning, multimedia tools, mobile applications, artificial intelligence, communicative competence, independent learning, motivation.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА

***Аннотация.** В данной статье проведён углублённый анализ влияния цифровых технологий на эффективность преподавания немецкого языка. Результаты исследования показали, что интерактивные образовательные платформы, мобильные приложения, онлайн-ресурсы, мультимедийные средства и программы, основанные на искусственном интеллекте, значительно расширяют возможности развития навыков аудирования, чтения, письма и устной речи учащихся. Наряду с этим данные технологии способствуют повышению активности обучающихся в учебном процессе, формированию навыков самостоятельного обучения и усилению мотивации к изучению иностранного языка.*

Результаты исследования подтверждают, что целенаправленное и эффективное использование цифровых средств преподавателями, обеспечение индивидуального подхода и интеграция современных педагогических методов способствуют дальнейшему повышению качества и результативности обучения. Регулярное применение цифровых технологий на уроках немецкого языка обеспечивает развитие коммуникативной компетенции учащихся, укрепление информационно-коммуникационных навыков и успешную интеграцию в международное образовательное пространство.

***Ключевые слова:** немецкий язык, цифровые технологии, эффективность обучения, интерактивное обучение, мультимедийные средства, мобильные приложения, искусственный интеллект, коммуникативная компетенция, самостоятельное обучение, мотивация.*

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimini raqamlashtirish va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini o'quv jarayoniga keng joriy etish O'zbekiston Respublikasining ta'lim siyosatidagi ustuvor yo'nalishlardan biriga aylangan. Xorijiy tillarni, xususan, nemis tilini o'qitishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirish hamda ta'lim sifatini oshirishning muhim omili hisoblanadi.

Zamonaviy jamiyatda axborot oqimining keskin ortib borishi va xalqaro muloqotning kengayishi chet tillarini o'rganishga bo'lgan ehtiyojni yanada kuchaytirmoqda. Shu sababli nemis tili darslarini innovatsion texnologiyalar asosida tashkil etish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri sanaladi.

Nemis tili darslarida o'quvchilar ko'pincha grammatik qoidalarni o'zlashtirish, lug'at boyligini kengaytirish, tinglab tushunish va erkin muloqot qilish jarayonida ayrim qiyinchiliklarga duch keladilar. An'anaviy ta'lim usullari har doim ham o'quvchilarning qiziqishini yetarli darajada ta'minlay olmaydi hamda ularning darsdagi faolligini oshirishga xizmat qilmaydi. Biroq raqamli texnologiyalar, jumladan, interaktiv ta'lim platformalari, mobil ilovalar, multimedia vositalari, virtual ta'lim muhiti va sun'iy intellekt asosidagi dasturlar ushbu muammolarni samarali hal etish imkonini beradi. Mazkur vositalar o'quvchilarga til materiallarini ko'rgazmali va qiziqarli shaklda o'zlashtirish, bilimlarini mustaqil ravishda mustahkamlash hamda real kommunikativ vaziyatlarda qo'llash imkoniyatini yaratadi.

Shu bois nemis tili darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikasini takomillashtirish zamonaviy lingvodidaktikaning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Mazkur maqolada raqamli texnologiyalarning nazariy asoslari, amaliy qo'llanilishi va ta'lim samaradorligiga ta'siri tahlil qilinadi hamda o'qituvchilar uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Dolzarbligi

Nemis tilini o'qitish jarayonida o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish va ta'lim sifatini yuksaltirish bugungi kunning eng muhim pedagogik vazifalaridan biri hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga jadal kirib kelishi o'quvchilarga til o'rganishning yangi imkoniyatlarini yaratmoqda. Interaktiv platformalar, multimedia vositalari va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning bilimlarni samarali o'zlashtirishi, mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishi hamda nemis tiliga bo'lgan qiziqishini kuchaytirishiga xizmat qiladi. Shu sababli nemis tili darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligini o'rganish bugungi ta'lim amaliyotining dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Maqsadi

Maqolaning asosiy maqsadi nemis tili darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanishning ta'lim samaradorligiga ta'sirini o'rganish, ularning o'quvchilarning til kompetensiyalarini rivojlantirishdagi o'rnini aniqlash hamda ushbu texnologiyalarni ta'lim jarayoniga samarali joriy etish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

MATERIALLAR VA USULLAR

Nemis tili darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish o'quv jarayonini interaktiv, vizual va kommunikativ jihatdan boyitishga xizmat qiladi. Zamonaviy raqamli vositalar o'quvchilarning tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. An'anaviy ta'lim usullari ayrim hollarda o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini yetarli darajada ta'minlay olmasa, raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali tashkil etish imkonini beradi. Natijada o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasi, mustaqil fikrlash qobiliyati va nemis tilidan amaliy foydalanish ko'nikmalari rivojlanadi. 2025–2026-o'quv yilida Samarqand davlat chet tillar institutining nemis tili yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar o'rtasida tadqiqot ishi o'tkazildi. Unda 1–2-bosqichda tahsil olayotgan jami 30 nafar talaba ishtirok etdi. Ishtirokchilar tasodifiy tanlov asosida tajriba va nazorat guruhlariga (har biri 15 nafardan) bo'lingan. Tadqiqot ikki oy davom etdi.

Pedagogik kuzatish, suhbat, diagnostik testlar, yozma va og'zaki topshiriqlar hamda eksperimental metodlardan foydalanildi. Talabalarning nemis tili bo'yicha bilim va ko'nikmalari quyidagi mezonlar asosida baholandi: lug'at boyligi, grammatik kompetensiya, tinglab tushunish darajasi, og'zaki nutq faolligi, mustaqil ishlash qobiliyati va kommunikativ kompetensiya.

Tajriba guruhida maxsus raqamli ta'lim dasturi joriy etildi:

- Interaktiv platformalar (Quizizz, Kahoot, Wordwall) orqali lug'at va grammatika mashqlari bajarildi;
- Mobil ilovalardan foydalanish (Duolingo, Busuu, Deutsch Lernen);
- Multimedia vositalari asosida audio va videomateriallar bilan ishlash tashkil etildi;
- Onlayn ta'lim platformalari (Google Classroom, Moodle) orqali topshiriqlar berildi va nazorat qilindi;

• Sun'iy intellekt asosidagi vositalardan foydalanildi, ya'ni ChatGPT yordamida dialoglar yaratish, matnlarni tahlil qilish va yozma nutqni rivojlantirish mashqlari bajarildi.

Xususan, har bir mashg'ulot interaktiv taqdimotlar, audio-video materiallar va onlayn testlar bilan boyitildi. Nazorat guruhida an'anaviy o'qitish usullari, ya'ni darsliklar, bosma materiallar va og'zaki tushuntirishlardan foydalanildi. Dastlab, tadqiqot boshida ikkala guruhda ham nemis tilida erkin muloqot qilish, tinglab tushunish va yozma fikr bildirish ko'nikmalari past ko'rsatkichga ega edi: talabalarning 65% dan ortig'i og'zaki muloqotda qiyinchilikka duch kelgan, lug'at boyligining cheklanganligi va grammatik xatolarning ko'pligi kuzatilgan.

Tajriba yakunida tajriba guruhida yuqori darajadagi til kompetensiyasi 26% dan 81% ga oshdi, o'rta daraja 54% dan 16% ga kamaydi, past daraja esa 20% dan 3% ga tushdi. Nazorat guruhida o'zgarishlar faqat 10–12% atrofida bo'ldi. Tajriba guruhidagi talabalar yangi so'zlarni tezroq o'zlashtira boshladi, tinglab tushunish topshiriqlarini samaraliroq bajardi, nemis tilida muloqot qilishga faolroq kirishdi hamda mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirdi.

Shuningdek, ularning nemis tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishi va o'ziga bo'lgan ishonchi sezilarli darajada ortdi.[1.-B.1; 5.-B.5]

⇒ O'qituvchilar uchun amaliy maslahatlar

Nemis tili darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanishda quyidagi tavsiyalarni qo'llash maqsadga muvofiq:

- Har bir yangi mavzuni qisqa video, animatsiya yoki interaktiv taqdimot orqali boshlang.
- Quizizz, Kahoot va Wordwall kabi platformalardan foydalanib lug'at va grammatika mashqlarini tashkil eting.
- Duolingo yoki Busuu kabi mobil ilovalarni mustaqil ta'lim vositasi sifatida tavsiya qiling.
- Audio va videomateriallardan foydalanib tinglab tushunish ko'nikmalarini muntazam rivojlantiring.
- ChatGPT va boshqa sun'iy intellekt vositalari yordamida dialoglar tuzish va yozma nutqni rivojlantirish mashqlarini tashkil eting.
- Google Classroom orqali topshiriqlar berish va tezkor fikr-mulohaza bildirish tizimini yo'lga qo'ying.
- Har bir talabaning individual ehtiyojlarini hisobga olib, raqamli resurslar asosida differensial topshiriqlar tayyorlang.

Ushbu tavsiyalar o'qituvchilarga nemis tili darslarini qiziqarli, zamonaviy va samarali tashkil etishga yordam beradi[6.-B.6]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, nemis tili darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning til kompetensiyalarini sezilarli darajada rivojlantiradi va ta'lim samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tajriba bosqichining boshida talabalarning ko'pchiligida nemis tilida erkin muloqot qilish, tinglab tushunish, grammatik qoidalarni amaliy qo'llash va yozma fikrni mustaqil bayon etishda qiyinchiliklar kuzatilgan edi. Bu holat ularning darsdagi faolligini pasaytirib, til o'rganishga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasining sustlashishiga sabab bo'lardi. Maxsus raqamli ta'lim dasturi joriy etilgandan so'ng tajriba guruhidagi talabalarning o'quv faoliyatida sezilarli ijobiy o'zgarishlar yuz berdi. Interaktiv platformalar yordamida talabalar lug'at va grammatika materiallarini tezroq o'zlashtirishni, bilimlarini mustaqil ravishda

mustahkamlashni o'rgandi. Multimedia vositalari va audio-video materiallar orqali ular nemis tilidagi nutqni yaxshiroq tushunishga hamda real kommunikativ vaziyatlarda til birliklaridan samarali foydalanishga erishdi. Mobil ilovalar va onlayn ta'lim platformalari esa talabalarning darsdan tashqari vaqtda ham mustaqil shug'ullanishini rag'batlantirdi. Sun'iy intellekt asosidagi vositalardan foydalanish natijasida talabalar dialog tuzish, matn yaratish va yozma nutqni rivojlantirish bo'yicha amaliy ko'nikmalarini takomillashtirdi. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalarning ijobiy ta'siri nafaqat lingvistik, balki psixologik va ijtimoiy jihatdan ham namoyon bo'ldi. Talabalarning dars jarayonida faol ishtirok etishi, o'z fikrini erkin ifodalashi va zamonaviy texnologiyalar yordamida bilim olish imkoniyatiga ega bo'lishi ularning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamladi. Guruhli topshiriqlar va onlayn hamkorlik vositalaridan foydalanish esa talabalar o'rtasidagi muloqotni faollashtirib, jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirdi. Shu bilan birga, o'qituvchining muntazam nazorati, tezkor fikr-mulohazalari hamda raqamli vositalardan maqsadli foydalanishi tadqiqot natijalarining yanada samarali bo'lishiga xizmat qildi.[2.-B.2; 4.-B.4]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, nemis tili darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning til kompetensiyalarini rivojlantirish va ta'lim samaradorligini oshirishning muhim vositasi hisoblanadi. Tadqiqot natijalari interaktiv platformalar, multimedia vositalari, mobil ilovalar va sun'iy intellekt asosidagi texnologiyalar talabalarning lug'at boyligi, grammatik bilimlari, tinglab tushunish hamda og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatdi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasini kuchaytirib, ularning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

O'qituvchining ushbu vositalardan samarali foydalanishi ta'lim jarayonini yanada sifatli va natijador qiladi. Shu bois, nemis tili darslarida raqamli texnologiyalarni tizimli joriy etish ta'lim samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.[7.-B.7]

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Passov E.I. Kommunikativ metodika asoslari va chet tillarini o'qitish. – Moskva: Prosveshcheniye, 2019.[1.-B.1;]
2. Bim I.L. Nemis tilini o'qitish nazariyasi va metodikasi. – Moskva: Akademiya, 2020. [2.-B.2;]
3. Azimov E.G., Shchukin A.N. Chet tillarini o'qitish metodikasi lug'ati. – Moskva: IKAR, 2021. – 472 b.
4. Polat E.S. Ta'limda axborot va kommunikatsiya texnologiyalari. – Moskva: Akademiya, 2020. [4.-B.4]
5. Ismailov A.A. Chet tillarini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning pedagogik asoslari // Zamonaviy ta'lim. – Toshkent, 2024.[5.-B.5]
6. Xudoyberdiyeva M.R. Nemis tili darslarida interaktiv metodlar va raqamli vositalarning samaradorligi // Xalq ta'limi. – Toshkent, 2025. [6.-B.6]
7. Galskova N.D. Zamonaviy lingvodidaktika. – Moskva: ARKTI, 2021.[7.-B.7]